

Document: Archeologische Quicksan
Plangebied: Wijzend 13, Nibbixwoud, gemeente Medemblik
Adviesnummer: 16085
Opsteller: C.M. Soonius (regio-archeoloog) en M.H. Bartels (gemeentelijk archeoloog)
Datum: 02-05-2016

Advies	Behoud in situ op stolpterrein Monitoring sloop opstellen (kosteloos) Monitoring graafwerkzaamheden (kosteloos)
Vervolgtraject	
Stolpterrein	
Archeologie West-Friesland verzoekt om spoedig overleg te plegen met de initiatiefnemer om het stolpterrein zoveel mogelijk te sparen bij de sloopwerkzaamheden.	
M.H. Bartels (senior archeoloog)	06-30468593
Overig plangebied	
Het is van belang dat Archeologie West-Friesland minstens een week van tevoren wordt geïnformeerd over de start van de sloopwerkzaamheden. Graag ontvangen wij de contactgegevens van de veroorzaker, zodat contact kan worden onderhouden over de voortgang.	
Aad Weel (medewerker AWF)	06-52824909

Archeologische Quicksan

1. Bestaande situatie en voorgenomen ingrepen

Op verzoek van de gemeente Medemblik (dhr. L. Blokker) is gekeken naar het aspect archeologie met betrekking tot een ruimtelijke ontwikkeling aan de Wijzend in Nibbixwoud. Op het adres Wijzend 13 te Nibbixwoud ligt momenteel een glastuinbedrijf. Het bedrijf bestaat uit een stolpboerderij, een verwerkingsruimte (288 m²), glasopstanden (ca. 10.955 m²), een ketelhuis (ongeveer 60 m²), een waterbassin (1000 m²) en omliggend onbebouwde gronden (afb. 1). De eigenaar is voornemens om de huidige bebouwing, behoudens de stolpboerderij, te verwijderen in ruil voor drie bouwkvavels (afb. 2). Het huis op Wijzend 13a blijft ook staan.

Pagina 1 van 8

**Archeologie West-Friesland, Nieuwe Steen 1, 1625 HV Hoorn,
Postbus 603, 1620 AR Hoorn**

Afbeelding 1. Ligging plangebied (zwarte stippellijn) op Google maps.

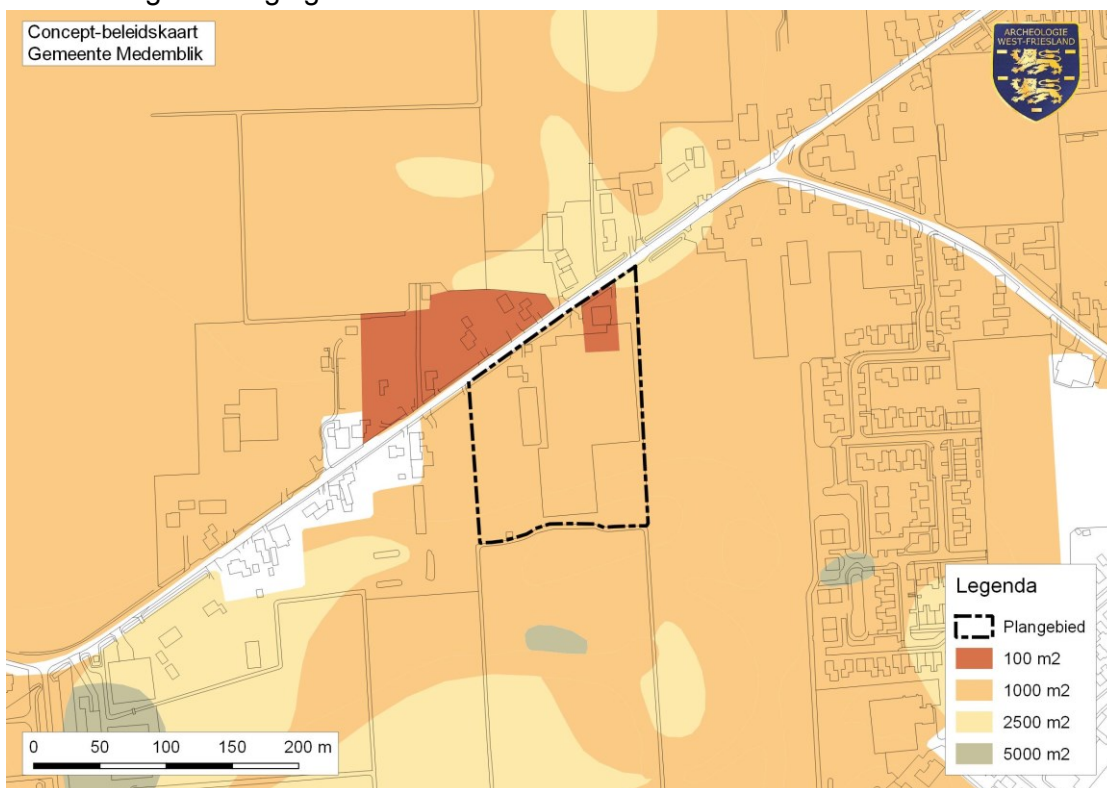

Afbeelding 2. Inrichtingsplan drie woningen binnen het plangebied (bron: Kubiek 2016). De bebouwing van Wijzend 13 en 13a staan in grijs aangegeven.

2. Bestemmingsplan Dorpskernen IV en concept-beleidskaart archeologie

Aangezien de gemeente Medemblik nog geen gemeentelijk archeologiebeleid heeft vastgesteld gelden rijks- en provinciaal beleid. In de Monumentenwet 1988 en de herziening ervan in 2007 (Wet op de Archeologische Monumentenzorg) wordt de omgang met eventueel aanwezige archeologische waarden beschreven. De herziene Monumentenwet verplicht gemeenten om 'rekening te houden met aanwezige of te verwachten archeologische waarden'.

Het bestemmingsplan staat hierbij centraal. Hierin worden bouw- en aanlegvoorschriften opgenomen. Indien belangrijke archeologische waarden als gevolg van ruimtelijke ontwikkelingen niet in de bodem behouden kunnen blijven, dient de informatie te worden veiliggesteld d.m.v. een opgraving. De Monumentenwet gaat hierbij uit van een algemene vrijstelling voor ingrepen tot 100 m², maar biedt de gemeente ook de nodige beleidsruimte om haar eigen afweging te maken.

Afbeelding 3. Ligging plangebied op de concept-beleidskaart archeologie.

Het plangebied valt binnen bestemmingsplan Dorpskernen IV. Ten behoeve van het bestemmingsplan Dorpskernen IV zijn de verschillende waarden binnen de dorpskern van Nibbixwoud weergegeven. Het perceel met de stomp betreft een terrein van hoge archeologische waarde. Het overige deel van het plangebied ligt in een zone met hoge of middelhoge archeologische verwachting.

Voor het vervaardigen van onderhavig advies zijn de in de concept-beleidskaart archeologie gehanteerde vrijstellingsgrenzen gebruikt (afb. 3). Op deze concept-beleidskaart geldt voor een deel van het plangebied een vrijstellingsgrens van 100 m² (perceel met de stomp). Voor

het overige deel van het plangebied geldt een vrijstellingsgrens van 1.000 m². De geplande ingrepen (vooral de sloop van de huidige opstallen) overschrijden de minimumwaarden van de concept-beleidskaart.

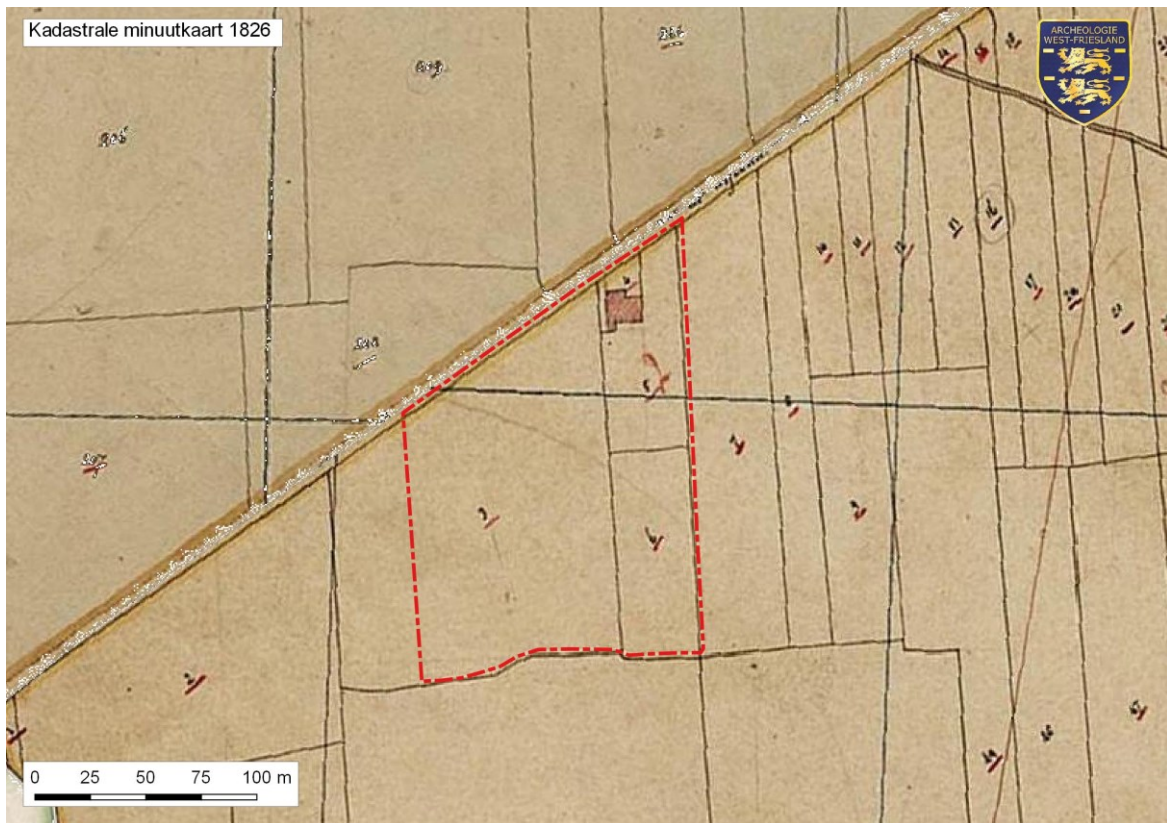
3. Cultuurhistorische achtergrond

Voor het bepalen van de aanwezigheid van bewoningsresten uit de Nieuwe Tijd kan gebruik worden gemaakt van historisch kaartmateriaal. Op de kaart van Johannes Dou uit de periode 1651-1654, de oudste kaart van het gebied, is bebouwing te zien (afb. 4). Op de Kadastrale Minuut uit 1823 is op dezelfde locatie eveneens een stolp te zien (afb. 5). De stolp incl. erf (perceel 4) is in bezit van Dirk Wijnker (veeman van beroep). De overige percelen binnen het plangebied zijn in gebruik als weiland (perceel 3 en 5, eveneens in bezit van Dirk Wijnker) en bouwland (perceel 6). Op basis van het kaartmateriaal is de huidige stolp Wijzend 13 vermoedelijk ouder dan 1650. Op het erf kunnen zich oude waterkelders, waterputten, greppel en bijgebouwen bevinden die onderdeel uitmaken van het stolpsterrein. Het perceel heeft daardoor een hoge archeologische waarde (vrijstellingsgrens 100 m²).

De Wijzend is een binnenwaterkerende kade, van historisch-geografische waarde en loopt in dit geval dwars op de verkaveling. Door de hogere ligging werden dergelijke kaden vaak als vweg gebruikt en ook nu nog is deze dijk als weg herkenbaar. Ook fungeerden deze dijken vaak als ontginnings- en bewoningsas, zoals bij Wijzend. De binnenwaterkerende functie is meestal verloren gegaan.

Afbeelding 4. Globale ligging plangebied (rode cirkel) langs de Wijzend. Op de locatie van de huidige stolp is bewoning aanwezig.

Afbeelding 5. Ligging plangebied (rodel stippellijn) op de kadastrale minuut uit 1826.

4. Archeologische en geologische bronnen

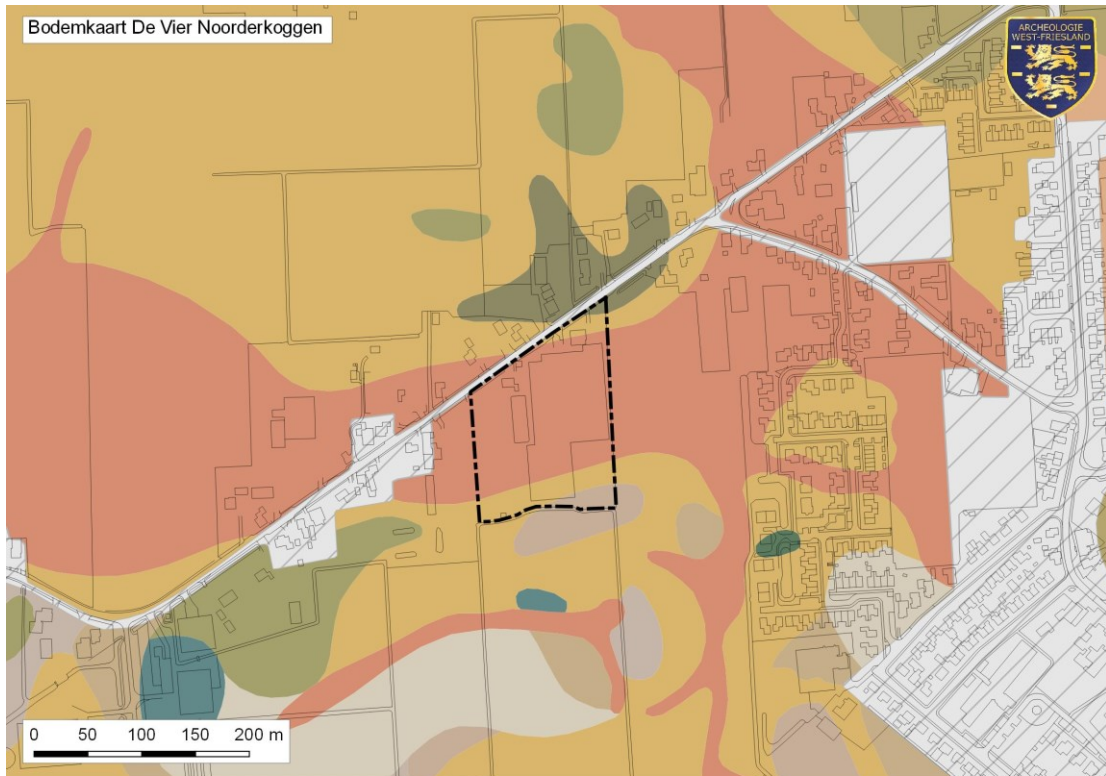
Aan de hand van bodemkaarten kan inzicht worden verkregen in de verwachting voor vindplaatsen uit de prehistorie. Op de bodemkaart 'De Vier Noorderkoggen' is zichtbaar dat het plangebied grotendeels op een zeer lichte zavelgrond ligt (afb. 6).¹ Deze gaat binnen 40 cm over in uiterst fijn zand (MF III – II1, roze op afb. 6). Een klein deel van het plangebied ligt op lichte zavel, soms binnen 80 cm overgaand in klei (MFIII – II2c, geel op afb. 6).

De zavelig-zandige banen in het Westfriesse landschap zijn ontstaan door getijdengeulen, die ten tijde van het Neolithicum vrij door het gebied bewogen. Na verloop van tijd slipten deze getijdengeulen steeds verder dicht met zand. In de Bronstijd vormden deze voormalige getijdengeulen relatief droge, goed ontwaterende en daarmee goed bewoonbare grond. Aan het einde van de Midden-Bronstijd, circa 1200 voor Chr., sloot het zeegat bij Bergen. Hierdoor stopte de aanvoer van nieuwe sedimenten en stagneerde de afwatering. Door het droogvallen van de getijdengeulen begonnen de sedimenten in te klinken. De zandige geulen waren hier minder gevoelig voor dan de kleiige en venige afzettingen waardoor de vroegere getijdengeulen uiteindelijk als brede verhoogde ruggen in het landschap zijn komen te liggen.²

Op basis van de ligging van het plangebied op de voormalige getijdengeul geldt een hoge archeologische verwachting voor vindplaatsen uit de Bronstijd. Deze bevinden zich direct onder de bouwvoor. Een dieper gelegen (neolithisch) niveau wordt hier niet verwacht.

¹ Du Burck & Dekker 1975.

² Molenaar, Soonius & Bekius 2009.

Afbeelding 6. Ligging plangebied op de vereenvoudigde bodemkaart van de Vier Noorderkoggen.

In Archis 3 staan meerdere vondsten beschreven die vooral tijdens de ruilverkaveling in de jaren zeventig zijn gedaan (onder andere Archis-waarnemingsnummers 17354, 17355, 17356 en 40695). Het grootste deel hiervan dateert uit de Late-Middeleeuwen. De laatmiddeleeuwse vondsten zijn tijdens de ruilverkaveling over grote delen van West-Friesland aangetroffen. Op dit moment zijn er geen indicaties dat binnen het plangebied in de Middeleeuwen bewoning aanwezig was.

In september en oktober van 2015 is aan de Dorpsstraat 52 in Nibbixwoud een archeologische opgraving uitgevoerd. Het onderzoek richtte zich vooral op de bewoning in de Middeleeuwen en Nieuwe Tijd, maar ook bij dit onderzoek zijn ploegsporen en afdrukken van runderpoten uit de Bronstijd aangetroffen (mondelinge mededeling S. Gerritsen, AWF).

5. Conclusie

Het perceel waarop de stolpboerderij aan de Wijzend 13 staat, heeft een hoge archeologische waarde. De stolp blijft in het nieuwe plan integraal behouden. Het is niet geheel duidelijk wat er op en rond het stolpterrein gaat gebeuren. Het is van belang om inzicht te verkrijgen in de wijze van sloop van de opstallen binnen de zone waar een vrijstellingsgrens van 100 m² geldt. Door behoedzaam te slopen worden aanwezige archeologische waarden niet verder aangetast. Graag willen wij nader geïnformeerd worden over de sloop- en graafwerkzaamheden op het stolpterrein.

Buiten dit stolpterrein geldt een hoge archeologische verwachting voor vindplaatsen uit de Bronstijd. Voor vindplaatsen uit het Neolithicum en de Middeleeuwen geldt een lage archeologische verwachting. De bewoning in de middeleeuwen bevond zich langs de Dorpsstraat van Nibbixwoud.

De te slopen opstallen (vooral het waterbassin en het ketelhuis) zullen bij de bouw destijds de eventueel aanwezige archeologische resten grotendeels hebben verstoord. Op basis van het beeldkwaliteitsplan is te zien dat de nieuwbouwkavels allen onder de vrijstellingsgrens van 1.000 m² blijven.

6. Advies

Indien de sloop- en graafwerkzaamheden binnen de zone met hoge archeologische waarde met beleid worden uitgevoerd (om de aanwezige archeologische waarden zoveel mogelijk te behouden), is nader archeologisch onderzoek in het kader van de Archeologische Monumentenzorg niet noodzakelijk.

De stolpboerderij en het omliggende gebied moeten worden behouden dan wel zoveel mogelijk worden ontzien van bodemingrepen.

Archeologie West-Friesland verzoekt om spoedig overleg te plegen met de ontwikkelaar om duidelijkheid met betrekking tot de bodemroerende activiteiten te verkrijgen (M. Bartels, 06-30468593).

Zodra hier zekerheid over verkregen is adviseert Archeologie West-Friesland de voorgenomen sloop en nieuwbouw vrij te geven met betrekking tot het aspect archeologie.

Het overige deel van het plangebied is vrijgesteld van archeologisch onderzoek. Ten behoeve van het doen van waarnemingen dient wel in de omgevingsvergunning te worden opgenomen dat Archeologie West-Friesland de sloop van de opstallen en eventueel de graafwerkzaamheden wil monitoren.

Voor het monitoren van de sloop- en graafwerkzaamheden worden geen kosten in rekening gebracht en dit zal niet tot noemenswaardige vertragingen leiden. Vondstmateriaal dat bij het uitvoeren van het werk wordt aangetroffen is (conform de Monumentenwet) eigendom van de Provincie Noord-Holland en zal door Archeologie West-Friesland worden aangeleverd aan het Provinciaal Depot van Bodemvondsten te Castricum.

Het is van belang dat Archeologie West-Friesland minstens een week van tevoren wordt geïnformeerd over de start van de werkzaamheden (Aad Weel: tel. 06-52824909). Graag ontvangen wij de contactgegevens van de veroorzaker, zodat contact kan worden onderhouden over de voortgang.

7. Bronnen

AHN2 (<http://www.ahn.nl/>)

Archis 3.0

Burck, P. du & L.W. Dekker, 1975. De bodemgesteldheid van de Vier Noorder Koggen. *Stiboka-rapport* 972, Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.

Kadastrale Minuutplan 1826, Gemeente Nubbixwoud, sectie A, genaamd De Wijzend, in één Blad (beeldbank.cultureelerfgoed.nl).

Kubiek, 2016. Medemblik. Beeldkwaliteitsplan Wijzend 13 (concept 17 maart 2016).

Molenaar, S., C.M. Soonius en D. Bekius, 2009. Noord-Holland Laagland. De archeologie en het landschap in 7 lagen. *RAAP-rapport* 1838. Archeologisch Adviesbureau RAAP, Weesp.

Rho, 2013. Bestemmingsplan Dorpskernen IV Medemblik (vastgesteld op 04-07-2013)

Westfries Archief

8. Geldigheid

Indien de bouwplannen voor dit project worden gewijzigd na advisering, dan dienen de nieuwe bouwplannen te worden voorgelegd aan Archeologie West-Friesland, zodat deze opnieuw kunnen worden beoordeeld. Het voorgaande advies vervalt daarmee.

Deze archeologische quickscan heeft een geldigheid van **2 jaar**. Na verloop van deze periode wordt het advies ongeldig en dient bij ontwikkelingen een nieuw archeologisch advies te worden aangevraagd. Dit geldt ook voor ongewijzigde bouwplannen.

Bovenstaand archeologisch advies is daarmee geldig tot: 02-05-2018